

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยเรื่อง “ความเปลี่ยนแปลง กระบวนการสร้างและจรรโลงประชาธิปไตย และการเมือง ในวิถีประจำวันในชนบทภาคกลาง” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลงของสังคมชาวนาทั้งในมิติวิถีการผลิต โลกชีวิต และเพื่อศึกษาให้เห็นว่า ท่ามกลางชีวิตของผู้คนในชนบทที่เปลี่ยนแปลงทั้งในมิติด้านวิถีการผลิต โลกชีวิตแบบใหม่ ฯลฯ เข้าไปสัมพันธ์พื้นที่ทางการเมืองใหม่ๆ อย่างไรบ้าง

ผลการศึกษา พบว่า ความเปลี่ยนแปลงในชุมชนชาวนาเดิม 3 กรณีศึกษา มีความแตกต่างไปจากชาวนาช่วงทศวรรษ 1960-70 เป็นอย่างมาก ชุมชนได้ก้าวเข้าสู่ระบบทุนนิยมอย่างเข้มข้น ชาวบ้านได้ปรับตัวอย่างกว้างขวางในด้านเทคโนโลยีการผลิตสมัยใหม่ทำให้เข้าไปพึ่งต่อเศรษฐกิจระบบเงินตราอย่างลึกซึ้ง และเป็นระบบการผลิตแบบเกษตรเชิงพาณิชย์เข้าไปเกี่ยวข้องกับตลาดอย่างเข้มข้นและซับซ้อนหลายมิติทั้งด้านสินค้าและบริการทุกชนิด สินค้า เทคโนโลยี ฯลฯ คนชนบทจึงกลายเป็นคนที่มีการปรับตัวหลายมิติไม่ใช่แค่เพียงการมีชีวิตแบบกึ่งชาวนา-กึ่งกรรมกรเท่านั้น แต่มีวัฒนธรรมการบริโภค การรับรู้ข่าวสารการเมืองที่ไม่แตกต่างไปจากคนในเมืองมากนัก เพราะชีวิตผู้คนเหล่านี้มีความเคลื่อนไหวทั้งในเชิงกายภาพได้ง่าย รวมทั้งการเคลื่อนย้ายในเชิงอาชีพ การมีแหล่งรายได้ที่หลากหลายทำให้ต้องเผชิญกับวิถีคิดและโลกชีวิตใหม่ๆ มีลักษณะเป็นชาวนาผู้มีโลกทัศน์กว้างไกล

ในชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปมากนี้ทำให้ชนบจาริตแบบดั้งเดิม (traditional obligation) เช่น กลไกของระบบอุปถัมภ์ และสถาบันองค์กรเดิมในชุมชน ไม่สามารถเป็นหลักประกันแห่งการยังชีพสำหรับผู้คนได้อีกต่อไป จึงได้เกิดความสัมพันธ์ในเชิงกลุ่มและองค์กรขึ้นมาใหม่ที่ผูกเข้ากับความเปลี่ยนแปลงที่มาจากภายนอก มีแกนนำ ผู้นำที่เข้ามาสู่กิจกรรมทางการเมืองทั้งในชุมชนและการเมืองระดับชาติ ชีวิตของผู้คนชนบทจึงต้องเข้าไปสัมพันธ์กับพื้นที่ทางการเมืองมากขึ้น ทั้งการเลือกตั้ง นโยบายของพรรคการเมือง และนักการเมือง ฯลฯ ที่ก่อรูปเป็นความสัมพันธ์ทางสังคมแบบใหม่ ซึ่งกลายเป็นกลไกสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้ชีวิตผู้คนสามารถบรรลุเป้าหมายชีวิต ความคาดหวัง ทำให้ชีวิตพออยู่รอดได้ สำหรับทั้ง 3 กรณีศึกษาในงานวิจัยนี้

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านการกำหนดนโยบายสาธารณะ มีข้อเสนอว่า นโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาความยากจน ความเหลื่อมล้ำ หรือการสร้างรายได้ ต้องคำนึงถึงกลไกการกระจายทรัพยากรคือ การสร้างและจรรโลงประชาธิปไตยเพื่อให้ผู้คนในชนบทมีพื้นที่กลไกการต่อรองและมีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้นในกระบวนการตัดสินใจเชิงนโยบาย

2. ด้านการศึกษาวิจัย ควรมีการศึกษาความเปลี่ยนแปลงสังคมชาวนาในพื้นที่บริบทอื่นเพื่อเปรียบเทียบ และการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของสังคมชาวนาโดยอาศัยวิธีวิทยาอื่นๆ ที่จะสามารถตอบคำถามได้ในลักษณะข้อสรุปทั่วไปได้

Abstract

The research project entitled “Changes, Democratization, and Everyday Politics of Rural People in the Central Region” aims to explore the changes in mode of production and life world of peasant society. This study also reveals how these changes have an effect on rural people and encourage them to associate with the new political sphere

Based on the research findings, the agrarian change in 3 community case studies have been significantly altered during the past few decades compared to 1960-70. The communities were extensively integrated into the capitalist system. The villagers have adapted themselves through adopting new technologies and depending on the monetary economic system deeply. They have also been involved in the system of commercial agriculture intensively and complicatedly especially goods and services, credits, technology etc. Therefore, the rural dwellers have become a new species of polybians, who have adapted their lives in many dimensions. They are not only semi-peasant/semi-proletariats but they—not different from middle-class urban dwellers— have adopted the modern culture of consumerism and have obtained access to political information. As a result of their changes in physical mobility, occupational mobility and various sources of income, the peasants have to face new ways of thinking and life world. Then, they intend to be cosmopolitan farmers.

As to the changes mentioned above, the traditional obligation, such as the mechanisms of patronage system and traditional institutions could no longer be life assurance for rural people. So they have to create new relationships, in terms of group and organization, and link themselves with networks of external politics. There are more leaders from rural communities get involved in political activities at both the local and national levels. The rural people are found to be increasingly participating in political sphere, including elections, political party policies and politicians etc. In all study communities, the established new forms of social relationships have turned into strengthening mechanisms for the villagers to achieve their life goals, expectations and survive at a subsistence level.

Key recommendations: 1) Public policy formulation: the mechanism of resource distribution should be taken into account when developing policies related to poverty, inequality or income generating. Furthermore, in order to ensure the policy inclusiveness, rural democratization is a key to empower people in rural areas improve their bargaining power and increase their participation in policy decision-making processes. And 2) Recommendation for further studies: comparative study on the changes in peasant society in other areas and apply different approaches or methodologies will be suggested in order to construct generalizations.